

Slovenski dom

Štev. 275.

V Ljubljani, ponedeljek 5. decembra 1938.

Leto III

Teden naše zmage se je začel:

Slovenski voditelj govori 12.000 pristašem na veličastnem shodu v Mariboru

Vsa država in Slovenija sta stopili v zadnji teden volivnega boja in s tem v teden volivne zmage. Nič te trditve ne dokazuje tako sijajno in mogočno, kakor veličastni shod, ki ga je slovenski voditelj dr. Korošec imel včeraj ob naši sevrni meji.

V Mariboru je predvolitveno razpoloženje izredno živahno. Zadnje dni so ga stopnjevali številni volivni shodi, ki jih je zlasti JRZ prirejela v vseh mestnih okrajih in v okoliških naseljih z izrednim uspehom. Kona vsega tega živahnega političnega gibanja pa je bilo včerajšnje veliko zborovanje JRZ, na katerem je nastopil kot glavni govornik voditelj Slovenčev minister dr. Anton Korošec. Shod se je spreminil v sijajno manifestacijo, ki bo imela v Mariboru odločilen odmev. Pokazalo se je, da je ves Maribor v taboru JRZ ter neomajno trdno zaupa svojemu voditelju.

Za včerajšnji dan si je nadelo mesto slavnostno obleko. Večina hišnih posestnikov je okrasila svoje hiše s trobarvnimi, prav tako tudi mestna občina, ki je razobesila zastave na svojih poslopjih in na magistratu. Posebno lepa je bila slika na Glavnem trgu, kjer so vihrale zastave z vsakega kandelabra. Lepo je bil z zastavami okrašen tudi prostor med palačo Zadrugne gospodarske banke in francišanske bazilike. Mesto je že na vse zgodaj nudilo izredno živahno sliko, ker so neprestano prihajale skupine okoličanov na omenjeni shod. Velik naval je bil tudi na Grajski kino, kjer so dopolne predvajali propagandni film »Jugoslavija včeraj in danes«, ki kaže ogromen napredek države pod sedanjo vlado.

Prihod dr. Korošca in pričetek shoda je bil najavljen za 11. uro dopoldne. Že zdavnaj pred tem časom pa je bil ves trg pred Zadrugno gospodarsko banko napolnjen. Množica je zasedla tudi voo Aleksandrovo cesto in del promenadnega šetališča. Policija je za čas shoda zaprla Aleksandrovo cesto med Kopališko in Sodno ulico za ves vozni promet, tako da so se množice lahko nemoteno zbirale. Ker se je shod vršil v dvorani na Aleksandrovi 6, ki bi bila za sprejem teh tisočev poslušalcev nešteto krat premajhna, so prireditelji spretno omogočili vsej množici udeležbo s pomočjo zvočnikov. Nameščeni so bili trije veliki zvočniki: eden s palače Zadrugne gospodarske banke proti trgu in Aleksandrovi cesti, drugi na dvorišču palače poleg dvorane, kjer se je zbralo tudi nekaj tisoč ljudi, tretji pa je bil v prostoru pred dvorano samo.

Točno ob 11 se je pripeljal dr. Korošec v svojem avtomobilu. G. minister je prispejal iz Celja, kjer je imel dopoldne tudi velik shod. Njegov prihod je sprejela tisočglava množica z burnim pozdravljanjem in vzklikanjem. Pred dvorano so ga pozdravljale mariborske dame in dekleta v narodnih nošah z gospo županjo Angelo Juvanovo na čelu ter so mu izročile šopek rdečih nageljnov. Pozdravili so ga tudi predstavniki oblasti, župan dr. Juvan z občinskimi svetniki, poslanski kandidati ter vodstvo stranke. Nato se je podal g. minister v dvorano, ki je bila napolnjena do zadnjega kotička. S silnim navdušenjem so ljudje v dvorani pozdravili njegov prihod. Vzkliki so se polegili šele, ko je stopil na oder župan dr. Juvan ter je pozdravil dr. Korošca v imenu mariborskega mesta in mariborske organizacije JRZ.

Nato je povzel besedo dr. Korošec. Njegov nastop je bil sprejet s tako vihranim odobravanjem, da je trajalo dokaj časa, preden so se ovacije polegle, da je lahko začel govoriti. Njegov govor je bil za Mariborčane nekaj novega. Ni nastopil v izraziti govorniški pozi, temveč pripovedoval je ljudem čisto po domače o notranjem in zunanjem političnem položaju ter je svoja izvajanja čisto izpolnjeval s finim humorjem.

V načelnem delu svojega govora je dr. Korošec poudaril, da mi ne maramo ne fašizma, ne komunizma, ker sta to rastlini, ki nista zrasli na našem zemeljskem in ne odgovarjata našim potrebam. Mi si bomo ustvarili tak red, kakršne bo nam prijal in ki bo zrasel iz naših osnov.

»Nočemo biti boljševiki, niti fašisti. Niti prvo niti drugo nečemo biti... Želimo biti zavedni Jugoslavlani in nič drugega...« je dejal dr. Korošec.

V notranjepolitičnem delu je predvsem poudarjal dejstvo, da je vlada državljanom zopet dala svobodo, ki se kaže tudi v sedanji volivni borbi, ko se je vse stranke, če le ne kršijo zakon, svobodno udeležujejo. Sedanja vlada je dala mnogo svobode, pomirila notranje politične strasti, nato pa je mogla po ureditvi notranjepolitičnih prilik pristopiti k obnovi državnega in narodnega gospodarstva ter pomagati od krize in zaradi pomankljive socialne zakonodaje najbolj udarjene stanovce. Z dobrimi trgovskimi pogodbami je odprla našemu gospodarstvu nove trge in s tem dvignila cene našim kmetijskim proizvodom in tako olajšala stanje našega kmeta, kateremu je poleg tega pomagala z ureditvijo kmetijskih dolgov. Delavstvu je vlada dala to, česar si nobena druga vlada ni upala. Dala mu je starostno zavarovanje in minimalne mezde. Za bodočnost pa je vlada zagotovila živahno javno delavnost s tem, da je mobilizirala velikanske denarne vsote, ki so se zbrale v državnih denarnih zavodih. 4 milijarde tega denarja bo vlada investirala v velika javna dela po vsej državi. S temi deli bo našemu gospodarstvu dana možnost razmaha, delavstvu pa mnogo kruha. Zlasti tehtna so bila izvajanja g. ministra o zunanjepolitičnem delu sedanje vlade. Zunanja politika v zadnjih treh letih je državi prinesla novih zunanjih prijateljev, da so sedaj naše meje mirne in varne in vsi stanovi se morejo zato mirno posvečati svojemu delu, brez strahu, da bi kakšni zunanji zapletljivi prekinili njih mirno delo in jih klicali drugam. Tako zunanja politika je naši državi dala tak mednarodni ugled, kakršnega še ni nikoli imela in kakršnega sedaj nima marsikatera večja in močnejša država. Z besedami, da pomeni zmaga JRZ pri sedanjih volitvah nadaljevanje dosedanjega plodnega dela države, je gospod minister pozval vse, da 11. odajo svoj glas za listo dr. Stojadinoviča in okrajna

kandidata Zebota in Spindlerja, je končal svoj poldrugurni govor. Ministrava izvajanja so zborovalci mnogokrat prekinili z burnimi aplavzi vladi, predsedniku dr. Stojadinoviču in njemu samemu. Viharne pozdravljanje in vzklikanje se ni hotelo poleči, ko se je spomnil našega mladega vladarja kralja Petra II. in kneza namestnika Pavla.

Ko so prenehale frenetične ovacije slovenskemu voditelju dr. Korošču, se je mestni župan dr. Juvan zahvalil gospodu ministru za njegova izvajanja. Nato sta spregovorila še okrajna kandidata župan od Sv. Ane g. J. Spindler in mariborski podžupan g. Fr. Zebot. S pozivom, naj se Mariborčani in okoličani dr. Korošču za njegovo dosedanje dolgoletno zvesto in požrtovalno delo oddolžijo s tem, da se 11. decembra vsi kakor en mož udeležijo volitev in svoje glasove oddajo za listo Jugoslovanske radikalne zajednice.

Zopet so se ponovile ovacije dr. Korošču, nato pa je vsa dvorana zapela »Hej Slovenci«. Navdušenemu petju te himne se je kmalu pridružila še množica, ki je bila zbrana pred palačo Zadrugne gospodarske banke in na njenem dvorišču in ki je ves čas pozornost sledila voditeljevemu govoru, katerega so iz dvorane prenašali zvočniki. Pri dr. Koroščevem prihodu iz dvorane na cesto so se ovacije zopet ponovile in vzklikanje ni hotelo prenehati niti takrat, ko se je g. minister že odpeljal izpred palače. Navdušeni dr. Koroševi volivci in pristaši so se nato zbrali in z godbo na čelu odkorakali in dostojno manifestirali za svojega voditelja, v katerem je garancija, da bo Slovenec tudi v bodoče omogočen vsestranski gospodarski, kulturni in narodnostni razvoj. Današnji veličastni shod dr. Korošca je že povedal, kakšen bo izid volitev v Mariboru: Ogromna večina bo za tolmača svojih želj in potreb izbrala izkušenega svojega voditelja dr. Korošca.

Umor voditelja romunske Železne garde je bil naročen

Poročila nemškega tiska o zadnjih dogodkih v Romuniji

Berlin, 5. dec. DNB poroča: »Časopisje pod velikim naslovom objavlja poročilo in razlago listov o smrti Cornelia Codreana in njegovih sodelavcev. Večina nemških časopisov ne verjame uradnemu romunskemu poročilu in misli, da je bil Codreanu s svojimi sodelavci ubit brez obsodbe po nalogu.«

Vse nemško časopisje se še vedno bavi z umorom Codreana in prinaša zelo ostre članke proti romunski vladi. Dodaj je del nemškega časopisja objavljalo samo poročila tujih listov o napreju pripravljenem umoru članov »Železne garde«, samih teh dogodkov pa ni razlagal. Toda zdaj so že naslovi v nemškem časopisju zelo značilni.

Ti naslovi se na primer glase: »Vrag in umor Codreana«, »Nova streljanja v Romuniji«, »Codreanu hladnokrvno ubiti« itd. »Angriff« v svojem članku izraža dvom v uradno poročilo o Codreanovi smrti ter primerja ta dogodek z delovanjem GPU. Pričakovati je treba težkih posledic zaradi takšnega

dogodka v Romuniji. Romunija je polna nezadovoljstva in odpora. Goga, katerega protijudovsko delo je uživalo velike simpatije v Nemčiji, je za svoj izrek: »Jud, ti si zmagalet, dobiš zadoščenje. Vsa Romunija se trese. Edinega človeka, ki je izven njenih meja užival popolno zaupanje in imel ugled, zdaj več ni.

Tudi ostali nemški časopisi objavljajo podobna poročila.

Bukarešta, 5. dec. m. Vojaške in policijske oblasti v Cluju in vseh ostalih romunskih mestih z vso vestnostjo nadaljujejo s preiskavo proti zaprtim članom »Železne garde«. Policijski organi zatrjujejo, da so odkrili že vse niti pripravljene zarote, ki bi bila v primeru, če bi se posrečilo, povzročila ogromno škodo romunski državi. Izjavljajo tudi, da se je policijski posrečilo odkriti tudi središče protizakonite organizacije. Po teh pripovedih je središče »Železne garde« v tujini, od koder je baje prihajalo v Romunijo tudi orožje in strelivo.

Priprave za obisk angleških ministrov v Rimu

Anglija ne verjame v resen spor med Italijo in Francijo

London, 5. decembra. m. Predsednik angleške vlade Chamberlain in zunanji minister lord Halifax bosta 11. januarja odpotovala v Rim ter se bosta tam zadržala do 14. januarja. V zvezi s tem obiskom Chamberlaina v Rimu so v Italijo že odpotovali strokovnjaki Foreign Office-a, ki bodo pripravili vse potrebno za razgovore angleških državnikov z italijanskimi.

Uradno poročilo angleške vlade o potovanju Chamberlaina in lorda Halifaxa v Rim je v tujstvih političnih krogih izzvalo največje zadovoljstvo, ker v tem poročilu vidijo jasen dokaz, da hoče Velika Britanija nadaljevati politiko, ki se je za-

čela v Münchnu.

Prav isti angleški krogi pa poudarjajo, da je razburjenje francoskega javnega mnenja zaradi Tunisa tem bolj nerazumljivo, ker Italija v tem oziru še ni povedala svojega uradnega stališča. Določbe, ki se v pogodbi med Italijo in Anglijo nanašajo na ohranitev sedanjega stanja, se res tičejo samo odnosov med Anglijo in Italijo, pravo razmerje v Sredozemskem morju pa se bo določilo šele tedaj, ko bodo urejeni odnosi med Italijo in Francijo. V Rimu so prepričani, da se bodo na sestanku med italijanskimi in angleškimi državniki v januarju obravnavala tudi ta vprašanja.

Državnozbornske volitve v sudetskih pokrajinah

Berlin, 5. dec. o. Včeraj so bile v vsem ozemlju, ki je bilo po münchenskem sporazumu priključeno Nemčiji, volitve v nemški državni zbor. Vseh volivnih upravičencev je bilo 2.525.346. Od teh jih je volilo 2.481.920. Za Hitlerja je glasovalo 2.464.494 volivcev, z »ne« pa je odgovorilo 27.426 volivcev. V tem številu so vključeni tudi sudetski

Nemci, ki so prebivali v Nemčiji ali v Avstriji. V nemški državni zbor bo prišlo po teh volitvah še 41 sudetskih poslancev, tako da bo v državnem zboru vsega 854 poslancev. Pričakujejo, da bo ta državni zbor največji, kar jih pomeni Nemčiji, sklican na sejo 30. januarja ob šesti obletnici, kar je v Nemčiji zmagalet narodni socializem.

so dobili od svojih voditeljev nalog, da morajo biti pri teh nastopih nevtralni. Včeraj so po Tunisu ves dan krožili oddelki vojaštva s tanki in razganjali manifestante, kjer so se zbrali. Demonstracije so posledica znanega neljubega dogodka v italijanski fašistovski zbornici, ko so nekateri poslanci med govorom grofa Ciana vzklikali, da mora Francija dati Italiji Tunis, Korsiko in Nico.

Zahtevajte povsod naš list!

»Za človeško dostojanstvo, delo in kruh« — pod tem geslom prirejajo socialisti volivne sestanke, na katerih govori njihov glavni kandidat dr. Kramer. Če so socialistični voditelji pozabili, da je liberalna Orjuna leta 1924 streljala delavce po Trbovljah, umorila talca Fakina, mučila delavca Juvana, niso tega pozabili slovenski delavci. Ti bodo 11. decembra dali socialističnim generalom in njihovem najvišjemu pokrovitelju dr. Kramerju — brco.

Vesti 5. decembra

Sv. oče Pij XI. je šel včeraj prvič po zadnji bolezni na sprehod po vatikanskih vrtovih.

Turška vlada je naročila v angleških ladjedelnih 11 novih vojnih ladij, ki bodo stale 1.800.000 funtov sterlingov. Turki nameravajo ladje plačati s posojilom, ki ga je Anglija dala Turčiji.

Vse ulice, ki so se imenovala po dr. Benešu, so po odredbi češkoslovaške vlade prekrstili, češ da je ljudstvo soglasno obsodilo Benešovo politiko in obsoja njegovo sedanje rovarjenje proti češkoslovaški v tujini.

Češkoslovaška poslanska zbornica bo imela prva sejo spet 18. decembra. Pri tej priliki bo predsednik nove vlade Beran prebral vladno izjavo.

Francoska socialna stranka, ki jo vodi polkovnik La Rocque je na svojem običnem zboru sprejela resolucijo, v kateri čestita vladi zaradi njene odločnosti ob zadnji stavki.

Tunjska zbornica je na včerajšnji seji sprejela izjavo, s katero izraža neomajno vdanost Franciji, ki si je pridobila toliko zaslug za napredek Tunisa.

Ukrajina predstavlja eno največjih bogastev poljske države, zato jo bodo Poljaki branili proti komurkoli, tako so izjavljali v soboto poslanci v poljski zbornici, ko so obravnavali vprašanje, kakšne nevarnosti groze Ukrajini od nekaterih zunanjih držav.

Angleški poslanik v Rimu grof Perth je pri italijanski vladi posredoval zaradi protifrancoskih demonstracij na zadnji seji fašistovske zbornice v Rimu.

Birski angleški zunanji minister Eden je včeraj odpotoval na obisk v Združene države. Njegovo potovanje je poluradnega značaja.

Vojske balkanskih držav bodo Balkan branile proti vsakemu napadu. V tem smislu so na slavnostnem kosilu v Atenah, katerega so se udeležili načelniki generalnih štabov štirih balkanskih držav, bile izrečene razne slavnostne napitnice.

Sporazum o izmenjavi blaga in o plačilnem prometu so v soboto podpisali v Bukarešti. Po tem sporazumu se bo trgovina med obema državama zelo povečala.

Nemčija je pretrgala diplomatske zveze z južnoameriško republiko Kolumbijo, ker je kolumbijski poslanik fotografiral ranjene Jude ob nedavnih protijudovskih nastopih v Berlinu.

Italijanski krogi ne pripisujejo posebnega pomena obisku nemškega zunanjega ministra v Parizu, pišejo nekateri francoski listi, ki dostavljajo še, da Italiji ta obisk ni prav po godu.

Nova ČSR bo korporativna država

Praga, 5. dec. o. Glasilo katoliške ljudske stranke »Lidové Listy« prinaša važen načelni članek o bodoči socialni ureditvi češkoslovaške republike. List pravi, da mora služiti kot vzor za to ureditev italijanski korporacijski sistem. Korporacije so edini izhod za novo češkoslovaško državo. Nesmiselno bi bilo, če ne bi ČSR izvajala nujnih posledic iz dejstva, da sta liberalizem in razredni boj od zdaj naprej mrtva. List primerja uspehe nove socialne korporativne organizacije v Italiji s propadom demokratsko liberalnega režima v Franciji, katero je prav ta red privedel do roba revolucije.

Reševalna postaja in bolnišnica

Ljubljana, 5. decembra.

Miklavževa nedelja, o katere poslovnih uspehih poročamo na drugem mestu, je drugače potekla mirno, brez večjih žalostnih dogodkov, neresi in zapletljivosti. Bolnišnica ni zapisala nobene ponesrečenca, tudi reševalna postaja je mirovala. Na policiji so imeli včeraj mnogo opravka z »malimi kriminalnimi tipi«, ki so se vrtili po mestu.

Pred dobro uro pa je danes bolnišnica sprejela na kirurški oddelki neko Marico M., 27 letno, brezposelno natakarko. Na svojem stanovanju je davi izpila večjo količino lizola. Prepeljali so jo takoj v bolnišnico, kjer so ji izprali želodec in je že izven nevarnosti. Vzrok samomornemu poskus ni znan.

Ponoči je doživel hud boj 26letni, samski branjevec Jakob Gruden, doma iz Malega Osoinika pri Velikih Laščah. Na poti proti domu so ga v Trnovem ob Gradaščici napadli neznanzi zlikovci in ga pretepli. Nekdo ga je močno udaril po glavi, da je Gruden delno nezavesten obležal na tleh. V bolnišnico so ga prepeljali in mu nudili primerno zdravniško pomoč. Poškodba ni smrtno nevarna, pač pa huja. Kaj je bilo povod napada, bo pojasnila policijska preiskava.

Veličasten shod dr. Korošca v Celju

Celje, 4. decembra.

Celje je doživelo na današnji nedeljo dan, ki je znova jasno izpričal, kako se naše slovensko ljudstvo oklepa svojega narodnega voditelja g. dr. Korošca, kako ga ljubi in mu zaupa. V Celje so prihiteli množice mož iz bližnje in daljnje okolice in se zgnile ob palači Ljudske posojilnice, kjer je bil shod. Čez pol ure je bila velika dvorana Ljudske posojilnice, vsi hodniki in predvorana nabito polna. Do pol 9 se je zbralo tudi na Kralja Petra cesti in v Cankarjevi ulici nad 3000 ljudi. Točno ob določenem času se je pripeljal z avtomobilom notranji minister g. dr. Anton Korošec. Voditelja so pozdravili kandidat celjskega okraja župan g. Alojzij Mihelčič, senator g. Smodej, okrajni glavar g. dr. Ivan Zobeč, policijski predstojnik g. Törner, kandidatov namestnik g. Turnšek Pongrac in drugi. Ob viharnem vzklikanju mladine JRJ je šel g. dr. Korošec skozi hodnik in stopil v dvorano. Vsa dvorana se je kar tresla od gromkega in viharnega vzklikanja in ploskanja. Željeznica godba je zaigrala drž. himno. Takoj nato je g. ministra pozdravila v narodni noši gđ. Sek Dragica in mu izročila krasen šopek rdečih nageljnkov. V imenu okrajne MJRJ je nato pozdravil g. ministra g. Krolčič Josip.

Nato je g. župan Mihelčič pozdravil g. ministra in mu dal besedo. Zborovalci so priredili svojemu

voditelju viharne ovacije, ki so trajale več minut. Takoj nato je spregovoril g. dr. Korošec. Razlagal je delo vlade, ki je sanirala zadružništvo, posojilnice, izvršila odpis kmečkih dolgov in dala milijarde za javna dela. Posebej se je g. minister dotaknil delaveškega vprašanja, mezd in uredbe o minimalnih plačah. Vlada dr. Stojadinoviča je mnogo storila za delavce ter jih vedno ščitila. Vlada je bila vedno na strani siromaka, ne pa kapitala. G. minister je povedal iskrene besede našim obrtnikom, ki so danes zapostavljeni in jih uničuje kapital. Tudi za obrtnike in trgovce bo vlada storila potrebno v najkrajšem času. Nato je g. minister govoril o zunanji politiki ter poudarjal razloge, ki so vodili vlado dr. Stojadinoviča, da je usmerila svojo zunanjo politiko v popolnoma drugo smer in s tem ustvarila Jugoslavijo tudi na zunanjo močno in ugledno.

Množica je burno vzklikala dr. Stojadinoviču, dr. Korošcu in kandidatu celjskega okraja g. Mihelčiču. Ko je dr. Korošec zapustil dvorano, so mu zborovalci priredili velike ovacije. Po govoru senatorja g. Smodeja, ki se je bavil z dogodki v našem političnem življenju po osvoboditvi, je spregovoril še kandidat župan g. Mihelčič.

Shod se je zaključil s petjem himne »Hej Slovenci«.

Politično razpoloženje v Škofji Loki

Ves škofjeloški okraj ket en mož za dr. Korošca

Škofja Loka, 5. decembra.

Naš mladi okraj, ki bo 11. decembra prvič v zgodovini volil svojega poslanca, je zlasti v burnih letih 1931 in 1935 pokazal, da je prvi izmed okrajev Slovenije, ki stoji trdno za našim slovenskim voditeljem dr. Antonom Korošcem. Saj je zlasti pri petomajskih volitvah ostalo na njegov poziv doma skoraj 90% volivcev.

Enako, kakor v onih letih, pa se po vsem okraju opaža tudi sedaj. Za naš poslanca mandat se poteguje sicer kar pet kandidatov, vendar pa drugi, razen kandidata JRJ g. prof. Dolenc Janeza, nimajo pri nas kaj iskati in od nas prav ničesar pričakovati. Naj si bo to JNS kmetije in pristaš g. Pucija Albin Koman, tistega Pucija, ki je že toliko blatil slovenski narod in je prav osební nasprotnik koristi našega okraja. V svojem domačem okraju ga je ljudstvo že spoznalo, zato se pa ne upa več predenj s svojo kandidaturo. Njegov namestnik Hafner Ivan, čevljar iz Škofje Loke, pa je danes JNS, jutri socialist, mi pa vsi vemo, da ni za nas.

Pa tudi Ljotičevci niso pozabili na naš mladi

okraj. Našli so kandidata v osebi g. Demšarja, zobozdravnika iz Kranja. Vemo pa, da se tudi njemu ne bo godilo nič bolje, če pogledamo na sijajno uspele shode JRJ v vsem okraju.

Naši možje so obiskali prav vse fare in vse večje vasi. Shodi in sestanki so vsi prav sijajno obiskani, tako v Seleh, Železnikih, Sorci, Malem logu, Poljanah, Gorenji vasi, Sodovjem, Srnem vrhu itd. Prebivalstvo je prav povsod navdušeno za politiko in uspehe naših voditeljev.

Krona vseh shodov pa je bil shod dr. Kreka na državni praznik ob 4. pop. v društveni dvorani. Nihče ni pričakoval, da se bo dvorana napolnila, ker je bila neugodna ura in izredno slabo vreme. Vendar je bila dvorana nabito polna.

Govorniki minister dr. Miha Krek, gosp. prof. Dolenc in namestnik Smersu so doživeli ogromen aplavz.

Vsi pa, ki so bili na shodu, so videli, kako nesmiselni so vsi oni delavci, ki silijo za krivimi prekori. Vsi pa vemo, da bo v našem okraju Korošec-Dolencova kandidatura odnesla 80% oddanih glasov.

Miklavževa nedelja izredno dobra

Miklavžev sejem na višku - Žeparji so poskušali svoj posel

Ljubljana, 5. decembra.

Puste megle so se valile na večerajšjo Miklavžovo nedeljo nad mestom in barjanskim ravnino. Bil je kisel in čemeran dan. Drugačen vrvež in živ-zav pa se je razvijal po mestu, po glavnih prometnih cestah, trgih in po trgovinah. Tradicionalna Miklavževa nedelja, ko imajo trgovci z galanterijskim blagom, z obutvijo, slaščičarji in drugi poslovni ljudje vse polno poslov, je letos pokazala, da je kriza za trgovino bila odvrnjena in da so imele trgovine po dolgih letih lepe posle.

Na Kongresnem trgu je dosegel Miklavžev sejem vrhunec, tako živahen in razmaknjen že dolga leta nazaj ni bil. Predvojni časi so včasih kazali prilično tako sliko na sejmu kakor letos. Vse se je privalo. Lectorji, prodajalci parkljev in miklavžev so živahno vabili občinstvo k sebi. Nekateri so s svojimi originalnimi izdelki vzbujali splošno zanimanje kupujočega občinstva. Tudi peki so prišli letos na originalno idejo. Začeli so peči iz kruha velike in male »krampusec«. Miklavžev sejem na Kongresnem trgu je trajal tja v pozno noč brez incidentov. Tu in tam so se razvijale kake porednosti mladine.

Takole pred 30 leti je bil Kongresni trg ob tem času popolnoma mrtev, tih in miren. Miklavžev sejem se je takrat razvijal ob Vodnikovem spomeniku pred starodavno gimnazijo, ki jo je leta 1895 močno poškodoval velikonočni potres in so jo morali pozneje podreti.

Na Miklavževem trgu v drenju so poskušali žeparji s svojimi znankami svoj nepošten posel. Baje so bile nekatere stranke olajšane za manjše zneske.

Po trgovinah je teklo živahno poslovanje ves dan od 8 dopoldne tja do poznega mraka z opoldanskim odmorom. V galanterijske in modne trgovine je bil izreden naval občinstva. Tudi v prodajalne čevljeve so ljudje hiteli kupovati čevlje za svoje obdarovance. Ni čuda, da so skušali žeparji priiti na svoj račun, zlasti pri trdki A. Krisper, komor je bil izreden naval občinstva. Vse se je

trlo. Trdka je po svoji tajni straži zalotila več oseb, ki so skušale izmakniti razno blago. Prijeli so takole 6 zmikavlov.

Vsi ljubljanski trgovci pa se odkrito pohvalijo, da tako dobre Miklavževe nedelje že kmalu ne pomnijo.

Nova proga Sevnica-Tržišče

Splošna opozorila glede voznega reda

Ljubljana, 5. decembra.

Na praznik, dne 8. t. m. bo svečano blagoslovljena in odprta s posebnim vlakom nova železniška proga Sevnica-Tržišče.

Posebni vlak s povabljenimi gosti bo vozil ta dan iz Ljubljane gl. kol. preko Zidanega mesta z odhodom ob 13 ter s prihodom ob 14.29 v Sevnico. Po otvoritvenih svečanostih v Sevnici se bo nadaljevala vožnja ob 15 po novi progi do Tržišča, odkoder se bo vrnil vlak ob 17 zopet v Sevnico oziroma dalje v Ljubljano.

Za ostalo občinstvo bo vozil za otvoritvenim vlakom na novi progi poseben vlak z odhodom iz Sevnice ob 15.40 ter se bo vrnil iz Tržišča z odhodom ob 17.25 v Sevnico. Pri tem vlaku je dovoljena brezplačna vožnja za vse udeležence od Sevnice do Tržišča in nazaj do Sevnice, odnosno od Tržišča do Sevnice in nazaj v Tržišče.

Glede voznega reda v obče pa se opozarja občinstvo, da se uveljavi ob polnoči od 7. do 8. decembra na obstoječi progi Trebnje na Dol.—St. Janž na Dol. ter s tem v zvezi na novi progi Sevnica-Tržišče po otvoritvenem vlaku nov vozní red s sledečimi odhodi in prihodi vlakov:

Iz Sevnice proti Trebnju na Dol. odhajajo vlaki ob 8.14, 16.12 in 19.20 z zvezo v Tržišče proti St. Janžu na Dol. ob 10.30, 17.15 in 19.45; prihod vlakov v Trebnje na Dol. ob 9.28, 18.40 in 20.55.

40 letnica mašništva lavantinskega škofa dr. Ivana Tomažiča

Maribor, 5. decembra.

Danes poteka 40 let, ko je bil lavantinski vladika škof dr. Ivan Tomažič posvečen v duhovnika. Ko je končal julija 1898. leta mariborsko bogoslovje, je bil še premlad, da bi mogel dobiti po cerkvenih določilih s svojimi vrstniki sv. mašniško posvečenje, pa je moral čakati do 5. decembra, da ga je pokojni škof dr. Napotnik s potrebnimi pooblastili iz Rima posvetil. Dne 6. decembra, na god sv. Miklavža, pa je mladi duhovnik praznoval svojo primicijo v svoji rojstni župniji Sv. Miklavža pri Ormožu. Takrat se je začela potem njegova nenavadna pot, ki ga je privedla na najvišje mesto v lavantinski škofiji. Najprej kaplan, potem škofijski tajnik, nato bogoslovni profesor, kanonik, stolni dekan, stolni prošt, generalni vikar, škof. Dne 1. avgusta 1928 je bil posvečen v škofa in dne 15. avgusta 1933 je zasedel lavantinski škofijski in knežji prestol v Mariboru.

Bog ga je obdaroval z odličnimi duhovnimi in moralnimi zmognostmi, dal mu je globoko poklicno gorečnost in odporno telo. V njegovi duši je

gorel plamen postati svetniški duhovnik in vso svoje zmognosti postaviti v čast božjo. Vse svoje sposobnosti, svojo veliko in močno voljo je posvetil temu cilju in Bog blagoslovila njegovo pastirsko delo. V vsej lavantinski škofiji se pozna uspeh njegovega vladanja. Val verske obnove in poglobitve gre po ljudskih misijonih, stanovskih duhovnih vajah, po evharističnih prireditvah, po organizacijah Katoliške akcije in vseh drugih verskih društvih. Vidno pa je tudi njegovo delo na zunanji. Po vsej škofiji se obnavljajo cerkve, se ustanavljajo nove župnije, zlasti v delavskih krajih, ki so bili popreje dostikrat tako zanemarjeni. Veliko truda in skrbi je vložil v dijaško in bogoslovno semenišče, zlasti pa v zgradbo nove bogoslovnice, ki bo še poznim rodovom priča njegovega ustvarjalnega duha in njegove energije. Duhovniki in verniki lavantinske škofije gledajo v njem svojega duhovnega voditelja, vrednega naslednika njegovega vzornika velikega Antona Martina Slomška. Vsa škofija prosi ob 40 letnici njegovega mašništva: Gospod, ohrani in varuj ga vsega hudega še mnoga leta!

„Trojica“ razstavlja v Jakopičevem paviljonu

Ljubljana, 5. decembra.

Trije slovenski umetniki, Miha Maleš, G. A. Kos in France Gorše razstavlajo spet v Jakopičevem paviljonu.

Včeraj ob enajstih je dr. Ložar s kratkim nagovorom odprl njihovo razstavo ob prisotnosti približno sto ljudi, med katerimi so bili najvidnejši zastopniki naših oblasti in kulturnih institucij.

Razstava je dogodek, ki je po uspelem gostovanju te »Trojice« v Belgradu močno razgibala zanimanje med vsemi prijatelji upodabljačice umetnosti v Ljubljani ter jih je že včeraj privedla v velikem številu v Jakopičev paviljon. Če doslej katera, potem je prav gotovo ta razstava vredna največje pozornosti od strani občinstva.

Naš znani slikar G. A. Kos razstavlja 16 svojih olj, ki obiskovalca suvereno priprajočo dovršenem slikarskem mojstrstvu avtorja. Slike G. A. Kosa spadajo v vsako slovensko kulturno hišo.

Miha Maleš, ki s svojimi razstavami pridno informira javnost o svojem ustvarjanju, razstavlja 57 svojih del. Zrel je postal, njegova umetnost dobiva vedno več obudovalcev.

Franceta Goršeta, tega vztrajnega delavca vede pot vedno bolj k monumentalizmu. Vedno samostojnejši postaja, vedno izrazitejši, vedno močnejši. Ta razstava nam dokončno pokaže, da je Gorše danes že na enem najvidnejših mest v naši kiparski umetnosti.

Razstava bo odprta do svetega večera, 24. decembra. Toplo je priporočamo. Prav gotovo je, da si jo bo ogledalo veliko število obiskovalcev, zlasti še, ker se zdi — po zadnjih dejstvih sodče — da je zanimanje za razstave v Ljubljani močno naraslo.

Dve milijardi sedemsto milijonov dinarjev kmečkih dolgov je jugoslovanskemu kmetu izbrisala vlada dr. Stojadinoviča in dr. Korošca.

Dva milijona tisto tisoč dinarjev političnih glob je moral plačati samo slovenski kmet in delavec pod vladro JNSarjev, današnjih socialističnih in Mačkovih zaveznikov ter voditeljev združene opozicije v Sloveniji. Kaznovan je bil s temi globami v času najhujše stiske, ko ni imel niti za kruh in za sol. Kaznovan je bil zato, ker ni hotel poljubiti JNSarskega biča.

Slovenski kmet, koga boš torej 11. decembra volil?

Dve zanimivi sodbi pred mariborskim sodiščem

Maribor, 4. decembra.

V sobotnem »Slovenskem domu« smo poročali o dveh razpravah, ki sta se vršili v soboto pred malim senatom mariborskega okrožnega sodišča. Obe razpravi sta bili zelo zanimivi. Pri prvi se je zagovarjal 32 letni posestniški sin Simon Melavnik iz Podloza pri Ptujski gori, ker je iz jeze, ko mu doma niso spekli kostanja za večerjo, zažgal dne 12. oktobra t. l. domači hlev. Povzročil je s tem domačim veliko škodo. Pri razpravi se je izkazalo, da je Melavnik duševno zelo zaostal. V šolo sploh ni hodil. Tudi njegov brat je slaboumen. Melavnik je dejanje priznal, izjavljal pa je, da ne ve, kako je sploh moglo do tega priti. Na podlagi zdravniškega izkaza je bil obdolženec zelo blago obsojen, namreč samo na 2 meseca zapora, pa še to pogojno.

Pač pa je zadela stroga kazen 23 letnega Jožeta Huzjana iz Pinc pri Dol. Lendavi. Huzjan je že leta 1934 pri nekem spopadu zabodel posestnika Marka Raja, da je ta na posledicah sunka z nožem kmalu umrl. Huzjan pa je pobegnil po zločinu na Madžarsko ter se je tam skrival, da ga naša oblast niso mogla dobiti. Nameraval je ostati vse svoje življenje na Madžarskem, to namerno po su mu prekršili zadnji razburilji politični dogodki, v katere se je madžarska država zapela. Ko so Madžari začeli zahtevati od Cehov slovaške pokrajine, so formirali več prostovoljskih oddelkov, ki naj bi vpadli na slovaško ozemlje ter ga z orožjem v roki zasedli. V te oddelke so Madžari vtknili tudi vse begunce iz drugih držav, ki so se zatekli na njihovo ozemlje in tudi Huzjan bi moral iti pod orožje. Fantu pa nič kaj dišalo, da bi se boril in pretepal za madžarske stvari, pa si je raje izvolil ječe v Jugoslaviji, kakor morebitno rano ali celo smrt v madžarskem prostovoljskem oddelku. Pobegnil je nazaj na naše ozemlje, kjer je bil seveda takoj aretiran. Prišel je sedaj pred sodišče ter je bil obsojen na 8 leta robije ter tri leta izgube častnih pravic. Če ne bi bil pred štirimi leti pobegnil na Madžarsko, bi bil takrat kot mladoletnik obsojen na dosti mlačjšo kazen, ki bi jo pa bil tudi že zidavaj prestal.

Warren Duff — Robert Buckner:

SADOVI ZEMLJE

Roman s slikami

Toda Slog Minton je poznal samo en zakon in samo eno sodnijo. To je bila volja njegovih gospodarjev. Ni ga brigala ne mladost, ne pravica. Hladnokrvno se je obrnil za drzinim jezdecem in sprožil. Konj se je ob poku divje vzpel, kakor da ga je zadela strela. Lance je treščil na tla ter se prevrnil na ledja.

Ta trenutek je pridrvel Whitney, toda bilo je prepozno. Puška je počila in kri je tekla.

Lance je bil zadet v prsi, na smrt. Inženir je planil k njemu, pritisnil uho na prijateljeve prsi, potem je smrtno ranjenega Lancela vzdignil s svojimi močnimi rokami, ga položil počez na belca, ki je žalostno hrzal in topotal z nogami. Potem je skočil sam na sedlo.

Rudarjem so se puške povesile. Zdelo se je, da jih je obšlo iztreenjenje. Čakali so v strahu, kaj bo zdaj.

Toda inženir ni imel pogleda na nikogar. Pognal je konja in z žalostnim bremenom odjezdil iz rudnika. Vedel je, da se po tem strelu ne bo nikdar več vrnil vanj.

Lance, prijatelj je bil mrtev. Tudi njegova je udarilo zlato s svojo prekleto roko...

Doli v dolini Sacramento so vsi napeto pričakovali, kdaj se bo vrnil Lance in kakšno sporočilo bo prinesel iz Rudnika. Vseh kmetov se je prijemala nerazumljiva tesno-

(Foto Warner Bros.)

Whitney je dvignil s svojimi močnimi rokami na smrt ranjenega prijatelja

41 ve. Brez žrtve je vsak boj obsojen na neuspeh.

Ko se je torej vrnil žalostni sprevod štirih ljudi, od katerih enega skoraj ni bilo več mogoče priteževati med žive, je Ferris sicer zastal dih, toda ostal je miren. Pričakoval je, da bo najbrž tako prišlo...

Mali sprevod je počasi zavil proti Ferrisovi domačiji. Kmetje, ki so se bili nagnetili na travnike pred ograjo, so se razmikali pred tihih sil, ki so namesto sporočila nosili s seboj na smrt ranjenega Lancela.

Lance je ležal čez hrbet konja na trebuhu. Za njim je ves okamenel in poparjen sedel Whitney ter mrko zrl predse. Iz oči sta mu sijala žalost in divja jeza na vse tiste, ki so zapovedali, naj pride do nesreče in do prelivanja krvi.

Lance je visel negibno čez konja, kakor da ga je nekdo presekla napol. Na eni strani sedla so mu opetale noge, na drugi pa glava in roke.

Ko so se ustavili, je tudi konj pokazal, da čuti žalost, ki je zajela ljudi zaradi nesreče njegovega gospodarja. Žalostno je pobesil glavo ter kopal z nogo.

Ko je sprevod obstal, so kmetje pritisnili do jezdecov. Videli so negibnega, okrvavljene Lancela — njihove slutnje so se izpolnile!

Hitro so vzeli Lancela s sedla in ga odnesli v hišo. Tam so ga položili na počivalnik. Stari Ferris je brez besede stopil proti smrtno ranjenemu sinu in uprl oči vanj. Čutil je šele zdaj, kako je tega vihravega, neposlušnega, neumnega otroka imel rad. Najrajši bi bil planil k njemu in ga oživil s svojim dihom in božanjem!

Čez čas je Lance polahnel, počasi začel

odpirati na smrt trudne oči. Ko je zagledal zraven sebe Sereno, očeta in Whitneya, se je nasmehnil in usta so mu zadrhtela. Hotel je pomahniti z roko Sereni, naj nikar ne joka, zakaj videl je, kako jo je treslo ihtenje. Toda ni mogel.

Začel je premikati ustnice, da bi nekaj povedal. Storil je počasi in le z velikim naporom. Svinčenka, ki mu je predrta pljuča od zadaj ter mu prebila prsi, mu ni dala, da bi bil govoril. Moral je šepetati v pretrganih odstavkih in sunkoma:

»Serena... jaz...«
Serena mu je položila roko na usta:
»Lance, ne govori! Ne smeš, zdaj ne!«
Toda Lance je odinil njeno roko, ki mu jo je položila na usta.

»Moram... Serena... poslušaj!«
Serena je sklonila svoj obraz k njegovemu. Solze so ji lile iz oči in grele bratovo lice.

»Serena... ni... kriv... On ni kriv... Jared ni kriv...«
Serena se mu je skozi solze nasmehnila. V sobi je bilo tako tiho, da so sporočila umirajočega slišali vsi, tudi stari Ferris...

Ta besede, ki jih je govoril smrtno ranjeni, so bile vsem svete, ni ga bilo med njimi, da jim ne bi bil verjel...

Lance se je mučil dalje:
»Jared... me je... opomnil... a ga... nisem poslušal... Borite se... Pravica je vaša... Ferrisovi se... nikdar... nikdar ne udajo... Zberite svoje ljudi... dajte jim puške... za pravico!«

Šepetanje je postajalo vse bolj trudno, hropanje v pljučih ranjenca vse glasneje. Še enkrat je brez moči skušal dvigniti roko, kakor da boče nekaj prijeti, kakor da hoče morda še zadnjč nekemu stisniti roko, po-

tem je malce dvignil glavo, zaokrožil z očmi in padel nazaj. Zaprl je oči in se umiril... Zdravnik je prislilil uho k njegovemu srcu, potem pa je z levico brez besed zaprl mrtvemu fantu veke... da ne bi več gledal sveta, katerega je tako ljubil in se ga tako veselil...

Vsi so se stresli. Začutili so med sabo smrt.

Ferris je pobesil glavo na prsi, da mu ni bilo videti v oči. Serena je na glas zajokala in planila k mrtvaškemu ležišču. Whitney je stal pobit, kakor da nosi od del krivde za to zgodnjo, prezgodnjo smrt...

Sedemnaisto poglavje POLOM

Po žalostni smrti Lancela Ferrisa je bilo vsem kmetom v dolini jasno, da lastniki rudnika ne bodo odnehali in se ne bodo pokorili zakonu. Razvedelo se je, da so vložili ugovor proti razsodbi. Toda lastniki so prav dobro vedeli, da bi bili moralni takoj po razsodbi okrožnega sodišča prenehati z delom v rudniku ter čakati, kakšen bo uspeh njihove pritožbe. Toda rudnik je vseeno delal tako, kakor da bi se ne bilo nič zgodilo. Rudniška družba ni marala nič slišati o sodbi in se ji ni mislila pokoriti, kakor je kazal umor Lancela Ferrisa.

Kmetje iz doline so se zdaj dan za dnem mrzlično zbirali, se dogovarjali, sklepali o napadu na zlatokope. Vse je bilo razburjeno tako, da ne bi bila zalega več niti modra in preudarna beseda starega Ferrisa. Saj je vendar tudi Ferris sam dejal, da bo vzel puško in da pojde z njim, če se bo izkazalo, da zlatokopi ne marajo nič za postavo in za pravico. Zdal se je izkazalo.

Od tu in tam

Hrvaški frankovci so nezadovoljni z dr. Mačkovi in napovedujejo za nedeljske volitve abstinenca. Pred nekaj dnevi so imeli delegati vseh teh hrvaških nacionalističnih združenj sestanke, na katerem je bilo govora tudi o pismu dr. Ante Pavelića, s katerim poziva vse svoje prišeste, naj glasujejo za listo dr. Mačka, čeprav so na tej listi ljudje, ki bi nikoli ne spadali zraven. O tem se je razvila debata, v kateri je večina govornikov dejala, da Pavelićevemu pozivu ne morejo slediti, ker je na Mačkovi listi preveč skrahaniranih politikov in preganjalcev hrvaškega naroda, preveč takih kandidatov, ki jih ljudstvo ne mara in ker je dal dr. Maček zavetje tudi marksizmom. Najbolj glasen govornik za abstinenco je bil dr. Cuzzi iz Dalmacije, čigar predlog je bil sprejet z velikansko večino, namreč s 114 proti 7 glasovom. — S temi nasprotniki se v bistvenih točkah strinja tudi sin pokojnega Stjepana Radića Vlado Radić, ki je v svojem listu »Narodni val« odločno povedal, da je treba vrste tako imenovane hrvaške gibanja temeljito prečistiti in odstraniti vse plevel, ki se je v njem nabral. Vlado Radić oboja dr. Mačka, da je vzel na listo Živkovića, Javticia in dr. Kramerja, vendar pa na koncu pravi, da zaenkrat Hrvatje nimajo drugega izhoda, kakor da glasujejo za listo dr. Mačka.

V neprijetnem položaju so se znašli veliki jugoslovenski trobentaci in glasniki Živkovići, Jevtići in Banjanini, ki so se zmerom proglašali za patriotirane in izvoljene varovalce jugoslovenskega edinstva, zaradi Mačkovega proglasa, naj Zagrebčani na dan 1. decembra ne izobesijo zastav. Veljaki JNS bi morali ob tej priliki povedati, da Mačkovo dejanje oboja, saj so v parlamentu in v senatu grmeli, kadar je bilo treba napasti zaradi neznatne malenkosti dr. Korošca in dr. Stojadinovića. Danes vidimo, da se nobeno glasilo JNS ni oglašilo, se manj pa ljubljansko »Jutro«. Slednje je razumljivo, ker so odkritja o podtalni in protidržavni propagandi dr. Kramerjevih sodelavcev na najbolj glasen način pokazala, koliko je dr. Kramelj in njegovim do pravega jugoslovanstva. JNS je dobrodošlo vsako sredstvo za rušenje vlade, ki ima zaslanbo v ljudstvu, pa pri tem ne izbirajo prav nobenih sredstev za dosego svojega cilja. Dr. Kramelj je pokleknil pred dr. Mačkom, samo da bi se pa njegovemu hrbtu priplazil do oblasti. V zmedenosti, ki je posledica obupa in strasti, bi se JNS zvezala tudi z vragom, če bi ji pomagal na krmljo. Čim bolj se namreč bliža dan, ko bo črtana JNS z zadnjimi ostanki iz političnega življenja, toliko večja je živčna razbolelost in zmedenost v njenih vrstah.

Judovski begunci so res iznajdljivi. Nedavno smo poročali, da so si nemške Judinje znale pridobiti jugoslovanstvo državljanstvo na ta način, da so se kar na daljša poročila s kakim revnim kmetičem iz Bosne. Ko je muslimanska vrhovna verska organizacija take zakone prepovedala, je že neki bogati berlinski Jud iznašel novo sredstvo. Iz Nemčije je s svojim denarjem pobežnil v Prago. Ko je tudi tam postal preveč vroče, se je preselil v Jugoslavijo. Ker pa pri nas Josef Izrael (tako se ta Jud piše) ni mogel dobiti državljanstva, si je znal po odvetniku poiskati revnega kmeta Petra Tešanovića iz Trnova blizu Sarajeva, mu dal precejšnjo nagrado, kakor je kmet podpisal listino, s katero je bogatega Juda posinovil. Izrael je prestopil tudi v pravoslavno vero. Listino o posinovitvi je sodišče potrdilo, kakor je Izrael zahteval polni list za vse evropske države. Tam se je pa stvar nekako zatekla. Dokazalo se je, da je namreč, da Izrael Tešanovići niti ure ni živel v Trnovu ter ga tam tudi zato nimajo zapisane v spisku občanov. Zadevo bo končno veljavno rešilo notranje ministrstvo.

Šest metrov globoko je padel, ne da bi se poškodoval neki Zaim Nikšić iz Ljubuskega. Fant je popravil streho, ko mu je nenadoma spodrsnilo, da je padel šest metrov globoko. Otroci, ki so nesrečo videli, so preplašeni pobežili in povedali ljudem, kaj se je zgodilo. Ko so prišli bližnji ljudje, so bili presenečeni, kajti Zaim je stal na nogah in se jim smejal. Imel je namreč to srečo, da se je med padcem obrnil tako, da je padel na noge in še povrh v debelo blato. Tako je brez poškodb preživel nesrečo, ki bi ga utegnila v drugačnih okoliščinah veljati življenje.

Sredi Siska sta se stepili ženi, ki sta zamenjali svoja moža. Neki banovinski uradnik je imel ženo Petrico ki je rada zahajala k sosedu, slikarskemu mojstru in njegovi ženi Kristini. Le to je bilo stanovanjem v hiši sumljivo, da je Petrica obiskovala mojstra, kadar Kristine ni bilo doma. Nazadnje se je zgodilo tako, da je mojster poglavl svojega ženo in vzel k sebi Petrico, Kristina pa se je enostavno preselila k Petričinemu možu. Čudna zamenjava, pa vendar bi ne bilo hujše nesreče, če se ne bi obe dve ženski nekega dne srečali sredi mesta in se spoprijeli. Vlekli sta se za lase in se premetavali po cestnem blatu, da so imeli obilo zabave ljudje, ki se jih je nabralo nekaj sto. Borbo je prekinil policaj, ki je sicer prestregel nekaj klofut, pa je končno obe Amaconki le ločil.

Vsa suh se bo preselila iz poplavljenega ozemlja na suho zemljišče v bližini Sremske Mitrovice. Vas Vitojevići leži tako nesrečno, da jo prizadene vsako leto prav gotovo po ena poplava, včasih pa tudi po več. Kmetje so dolgo premišljali, kako bi se rešili iz tega neprijetnega položaja, dokler niso s petrovaradinsko imovinsko občino sklenili zamenjavo. Ta občina jim je odstopila zemljišče, ki ga poplave ne dosežejo, ga potem razparcelirala, da so si kmetje že začeli na njem postavljati svoje domove. Imovinska občina pa je prevzela staro poplavno zemljišče.

Dva elegantna vlomilca je prišla novosaška policija. Zadnje čase so se vlomili in tatvine v mestu ponavljali kakor za stavo. Ni je bilo noči da ne bi bila izvršena kaka drzna tatvina ali vlom. Policija je najprej dobila v roke tatu Kukurozovića, od njega pa izvedela, da se nahaja na pustem otočku na Donavi kolibica iz koruzne slame, ki v njej prebivata dva mladeniča. Policija je šla na lov in našla v kolibi lepa zalogo raznih dragocenosti. Naredila je še zasledo in prišla obadva stanovalca. Bila sta elegantna mladeniča, ki sta ponoči kradla in znašala skupaj v kolibo vse blato. Pri preiskavi pa so dognali, da sta imela mladeniča na vesti tudi več vlomov, a denar sta skrbno spravljala.

Iz državnega odbora za volitev narodnih poslancev. Opozarjajo se predsedniki volivnih odborov, ki potujejo z železnico, da morajo pri odhodu in na povratku dati zigosati svoje dekrete na železniških postajah.

Najstarejši Slavonec je umrl v Kutjevu. Mizar Viktor Poločki je preživel 105 let svojega življenja. Bil je trdne narave in krepak, saj je skoraj do svoje stoletnice pridno delal in opravil težja dela, ob katerih bi mu nihče ne prisojal tako visoke starosti. Zanimivo je, da je tudi njegov ded dosegel starost 107 let.

Novo izvirno delo v naši drami:

Pavel Golia: „Dobruda 1916“

Golia igra o veselih in žalostnih dneh naših dobrovoljcev v Rusiji v treh delih (desetih slikah), novo delo tega pridnega in prizadnega pisatelja, je bila vsakokrat prav dobro obiskana, zlasti se, ker je bila že za koncepcijo mišljena kot neke vrste slavoslovna komemoracija ob proslavi dvajsetletnice, odkar smo se bili zedinili. Deležna je bila pri obnovenju prav lepega uspeha, saj je bil avtor z večjo roko vložil v svoje delo tudi taka učinkovita pomagala, kakršna so je bila smotra pri ljudeh, ki v mozaiku razbirajo le podrobnosti, predstav pa ne morejo zvezati in drobcev strniti, ne morejo zgrešiti. Zunanji uspeh dela leži v mnogočem prav na teh dokaj svojih sredstvih.

Morda ima opravičilo, da stvari, ki so po značaju, dejali bi, manifestativne, ne gre tehtati tako kakor drugih — nekaj na sebi. Vendar obdržimo zase mnenje, da moramo delo, ki ga je bil napisal književnik z avtorjevo reputacijo, ki je bil za njegovo izvedbo vprežen ves gledališki aparat in vse kvalitete moči iz osebja ter je bilo povrh še izvajano v našem Narodnem gledališču in ne v kakšni priljubljani dvorani ob kakšni slovenski priliki v amaterski zasedbi — soditi iz navedenih razlogov prav tako kakor sodimo druga dela, ki jih gledamo v Narodnem gledališču. In če nečemo menjati tega svojega upravičenega stališča, moramo priti do približno naslednjih rezultatov:

V svetovni dramski literaturi nimamo tako malo (kot bi se utegnili zdeti) klasičnih del, ki obravnavajo ljubezen do domovine in boj zanj. Ta dela nas zgrabijo ob branju in na odru, saj so visoko kvalitetna, ker so avtorji osnovno idejo znali v njih utemeljiti in nam jo prepričljivo približati s konstrukcijo, ki je šla navzgor, ki je bila enovita, trdna ter oprta na pristni, neizogibni dramatični bazi, prelita z elementom, ki zlahko polni, če je prisoten, prazne konstrukcijske posode in ki ga do dolgočasnja pogrešamo ob slednjem delu, ki je brez njega: z žarom iskrenega človeškega srca, ki drhti kakor struna v vseh — prijetnih — čustvenih odtenkih, in z vero, ki jo razžarja ogenj, čeprav včasih tudi slepega navdušenja.

Verujemo, da bi se dala o strahotni Kalvariji, ki so jo morali prehoditi kladivarji Jugoslavije, napisati veličastna, pretresljiva drama, ki bi jo veličastna ideja, za katero so padla idealna življenja, zaslužila, zaslužila vse prej in vse drugače kakor jo je dobila v igri o veselih in žalostnih dneh naših dobrovoljcev v Rusiji.

Golia je gradil v širino in tudi v ploskev. Priletni so generalne ene in druge vrste, ljubezni, panegirike, patriotične govore, ki uspeha ne morejo zgrešiti, veselo urice s krimskim evičkom in z »Oči čornja«, celo na Raeputina in na carja ter na carjeviča v tem res pisane »kaleidoskopu« ni pozabil. Jasno je, da tak obširen aparat dramske trdnosti na odru razlaja, včasih tudi razblini. Pri tem negativnem postopku je svojo stvar opravilo tudi še neko drugo dejstvo, ki se na prvi pogled niti ne bi zdelo tako važno kakor v resnici je: avstrijski k. u. k. general govori slovensko, prav tako tudi Rusi, na čelu s polkovnikom, ki govori

rusko samo takrat, ko recitira Prešerna (ad hoc: ali je bilo to res tako neizogibno potrebno zaradi občinstva?). Ta nepristnost seveda v nastrojenju gledalskega dojemanja vzbuja mučni dojem tudi prav igrske nepristnosti. Čemu ne bi nastopajoči govorili tako, kakor so v zgodovinski resničnosti?

Dobrovoljske ideje same in njene veličine nam seveda prvi prizor (vpeljava) in zaključna scena, kjer je Golia od nekega zločnejšega realizma našel pot k alegoriji, ki jo je znal režiser šest se podčrtati s prikladno razporeditvijo oseb iz dveh svetov ter s svetlobnimi efekti (asociacija ob niansiranju krvavordeče luči!), — nista utegnili približati nujno, prepričljivo in navdušujoče. Še manj so za to seveda bili sposobni ostali prizori, kajti same rodoljubne besede in zdravice (kjer se ob čaši vina dobrovoljec spomni v baru svoje matere in kjer si takoj nato zbrani spel lepo napilajo) ter vzpodbudni govori brez dejanj ne v življenju ne na odru ne morejo ogreti. Zadnji prizor z bolniško sestro v strelskem jarku, z nagovori in samomorom ter z besedami spoštovanja do padlih viteških nasprotnikov tudi ni utegnil zamuenega popraviti.

Končno pa še nekaj: ali smejo biti najvidnejše osebnosti pri interpretiranju dobrovoljske ideje človek, ki je na tujem (ali prav za prav pri bratih) lakoj slovenskemu bratu prevzel nevesto (neke vrste zapeljivce torej, če si možki še lastimo naslov aktivnejšega, iniciativnega spola), dalje neroden, godrnjav profesor in večni študent, ki ima samo eno misel, da bi se ga kakor se da hitro kje nalezal, pa se vinjen spet debelo zlagal? Ali ni to v nekem smislu že karikiranje vzvišene ideje? Mar bi bili razen samih »boljših, intelektualnih« poklicev, mesto žar, ki so lahko hodile v bare in deklamirale kakor to delajo na odru — nastopili tisti brezumni trpini, tisti požrtvovalni neznani junaki, ki so svoja življenja dali za to ponosno državo, ki v njej danes živimo! Ali res v tej igri ni bilo mesta za človeka brez šarže? O tistih dveh ruskih vojaki, od katerih eden v svoji kratki vlogi pove, da so vodko prepovedali, ne govorimo, govorimo o dobrovoljcih, na katere je bilo pozabljeno. Če je »Dobruda 1916« dosegla pri občinstvu uspeh, ga je dosegla prav gotovo v veliki meri po zunanjih pomagalah, saj večino ljudi to, kar se sveti, le prerado premeti.

Člani dramskega osebja so v delo pošteno vložili svoj trud, niso pa mogli izteniti v svoje kreacije več kakor to, kar jim je bilo predloženo. Svojo nalogo so opravili dobro. Motila so le nekatera mesta (mučni, pretirani avstrijski general, scena med materjo in sinom ter trdovratno se vračajoči pomislek, če bi Levar in Jan morda le zamenjala svoji vlogi). Posebne omebe bi bile vredne ženske vloge (M. Danilova) in neprisljen, odlični Levarjeva. Prav dober car je bil tudi še Kralj.

Delo je režiral in insceniral nekoliko v slogu shakespeareovskih del (značilni pentagon v dveh planih itd.) prof. Jože Šest, ki je s svoje strani poskrbel, da bi stvar čim bolj uspešna. Nalogo je s sredstvi, ki jih je imel na razpolago, tudi po scenografski plati rešil prav dobro

Nedeljski športni pregled

Ljubljana, 5. decembra.

Ljubljanačani so bili za Miklavževno nedeljo prikrašeni za športni spored. V Ljubljani razen tekme med Marsom in Reko ni bilo ničesar.

V ligaškem prvenstvu je bilo treba odigrati še tri tekme iz 12. kola. V Belgradu sta na raznočenem igrišču Jugoslavija zmagala oba domača kluba. Jedinstvo je z rezultatom 1:0 premagalo Varaždince. Jedinstvo je zmagalo bolj po sreči kot pa zaslužen; Varaždinci so igrali prav dobro in večkrat zelo nevarno za gol Jedinstva.

V drugi tekmi je Jugoslavija premagala zemunsko Šparto kar z 7:0. Prvi polčas je bil 0:0. V tem delu igre so imeli Zemunci še premoč. V drugem delu igre pa je Jugoslavija zaigrala silajno in natresla zemunskemu golmanu, ki je bil brez moči, kar 7 golov.

V Sarajevu je proti pričakovanju zmagal Hajduk. Podoba je, da sta oba brata Matošića v napadu Hajdukov napad napravila izredno učinkovitega. S to zmago je Hajduk na prvenstveni lestvici prehitel zagrebškega Gradjanskega.

Prvenstvena tabela je:

1. BSK	12	9	3	0	37:10	21 točk
2. Jugoslavija	12	8	1	3	26:13	17 točk
3. Hajduk	12	6	4	2	27:16	16 točk
4. Gradjanski, Zagreb	12	7	1	4	27:11	15 točk
5. Hašk	12	5	3	4	24:17	13 točk
6. Jedinstvo	12	6	1	5	24:23	13 točk
7. Slavija, Sarajevo	12	5	2	5	22:21	12 točk
8. Bask	12	3	5	4	14:17	11 točk
9. Ljubljana	12	3	3	6	12:23	9 točk
10. Gradjanski, Skopje	12	3	1	8	15:34	7 točk
11. Slavija, Varaždin	12	2	2	8	16:31	6 točk
12. Šparta	12	1	2	9	11:39	4 točk

Ta lestvica bo držala najmanj 14 dni, ker prihodnjo nedeljo zaradi volitev ne bo ligaškega programa. 18. decembra pa igrajo: V Ljubljani: Jugoslavija: Ljubljana, v Zagrebu: Hašk: Slavija (Varaždin), v Belgradu: Jedinstvo: Gradjanski (Zagreb) in Bask: Šparta, v Sarajevu: Slavija: BSK in v Skopju: Gradjanski: Hajduk.

V Zagrebu so imeli atletski svoj letni občni zbor. Občni zbor se je končal mirno, čeprav je bil stavljen s strani ljubljanskega kluba »Svoboda« predlog, da se prenese sedež zveze v Ljubljano. »Svoboda« je ta svoj predlog umaknila. Na občnem zboru je imelo pravico glasovanja 43 klubov, med temi 23 slovenskih.

Novi odbor sestavljajo: predsednik inž. Gruđen, Slovenec iz Zagreba, podpredsednik Tadić iz Belgrade in dr. Mlinarić iz Zagreba, tajnika prof. Buhić in Pavlas iz Zagreba, blagajnik Marjan Bunko, tehnični voditelj Stanko Tomšić iz Zagreba in še 22 odbornikov iz vseh štirih zvez. Od Slovencev so v odboru Zorja, Hodnik, geom. Cerne (vsi iz Ljubljane), Jenko (Maribor) in Perrot (Celje).

Nogomet v prvem razredu

Le kakih 200 ljudi se je v mrzlem decembrskem popoldnevu zbralo na igrišču za Kolinsko tovarno, kjer sta v prvenstveni tekmi pomerila svojo moč Mars in Reka. Predniklavževsko nastrojenje se je preneslo tudi na igrišče. Veseli opazovalci so improvizirali »pevske tole«, ki je zapelo v dobri zasedbi »vseučni slovenskih narodnih« in poskrbelo za dobro voljo.

Mars: Reka 2:0

Marsovci niso kar tako: enkrat se vrnejo s košem golov odnekod, drugič pa favoritu vzemo

točke. Njihova žrtev je včeraj postala Reka, ki so jo Poljanci premagali kar z 2:0. Čeden rezultat pa bi bil lahko še večji, če jim sodnik ne bi bil »vzel« enega pravilnega gola! Reka je včeraj odgovarala kakor že dolgo ne. Ti igralci, ki znajo precej nogometa, so se zdeli včeraj v polju in pred golom kakor začetniki. Brez slednje misli in brez zveze so tekali sem ter tja, se borili in zaganjali — ali kaj, ko je bilo vse nesmotno in nenačrtno. Marsovci so jim kmalu razbili vrste ter odločno zagospodarili na polju. Ker je bil zdaj že prav Miklavž tako blizu, so si tudi oni omislili svojega — kakor se spodobi, ga je kreiral njihov senior — Doberlet, ki je dvakrat (prav za prav trikrat) zazibal reško mrežo in s tem Rečanom vzel obe točki, ki bosta v nadaljnjem tekmovalstvu morda še važni...

Šport po svetu

Izredno veliko pa je bilo včeraj tudi mednarodnih nogometskih tekem. Največje zanimanje je pač bilo za mednarodno tekmo med Francijo in Italijo v Napoliju. Tekmi je prisostvovalo nad 40 tisoč gledalcev. Zmagali so Italijani z 1:0.

V Parizu v Parc de Prince je igrala pariška nogometna reprezentanca z budimpeštansko. Zmagala je Budimpešta z 5:3. Tekma je bila izredna.

V zadnji tekmi za Benešev pokal, ki jo je igrala Češkoslovaška z Romunijo, je zmagala Češkoslovaška z 6:2.

V Nici sta se srečali B reprezentanci Italije s Francijo Sud Est. Tekma se je končala z zmago Italije 2:1.

V Strassbourgu so se srečali reprezentanci Lombardije in Alzacije. Tekma je bila neodločena 2:2.

Praga, 5. decembra. m. Konferenca nogometnega pokalnega odbora Male zveze, ki bi morala biti včeraj v Pragi, je bila odložena, ker jugoslovanška nogometna zveza ni poslala svojega zastopnika. JNZ je brzojavno obvestila češkoslovaško zvezo, da zaradi slabih prometnih zvez ne more poslati delegata, ter je pooblastila predsednika češkoslovaške nogometne zveze Pelikana, da jo zastopa. Toda Pelikan je ni hotel zastopati, ker ni imel za to pismenega pooblastila, jugoslovanška nogometna zveza pa mu tudi ni dala nikakih navodil, kako si zamišlja nadalje tekmovalstvo za pokal bivšega predsednika češkoslovaške republike dr. Beneša.

Razpis

Občina Vojnik okolica, srez celjski, razpisuje pragmatično mesto občinskega tajnika. Šolska izobrazba: 4 razredi srednje ali nje enaka strokovne šole, oziroma po uredbi o občinskih uslužbenih.

Varščina je potrebna. Pravilno kolkovane in s potrebnimi listinami po uredbi o občinskih uslužbenih opremljene prošnje je vložiti v roku 30 dni po objavi tega razpisa v »Slovenskem domu« pri tukajšnji občini.

Uprava občine Vojnik okolica, dne 30. novembra 1938.

Beograd. Sv. Miklavž vas vabi, da ga pričakate nočjo ob 6 v dvorani bežigradske ljudske šole, kamor pride z vsem svojim spremstvom obdariti male in odrasle. Vse želje in naročila za darila sprejema cerkvenik v župnišči pri Sv. Krištofu ves dan.

»11. decembra bomo z vso silo udarili po opoziciji in jo zdrobili...« je dejal naš voditelj dr. A. Korošec. Storili bomo to zaradi tega, ker je opozicija, katero predstavlja dr. Kramer, vedno z vsemi silami onemogočala uresničenje slovenskih političnih, gospodarskih in kulturnih zahtev. Obračun z opozicijo 11. decembra je naša narodna dolžnost!

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometer-sko stanje	Temperatura v C			Relativna vlažnost v %	Veter (smernost, jakost)	Padavine	
		naš. večje	naš. manjša	naš. manjša			m/m	vrsta
Ljubljana	766.6	4.4	2.2	86	10	0	—	—
Maribor	766.5	9.6	-3.0	90	5	0	—	—
Zagreb	762.6	10.0	1.0	90	0	0	—	—
Belgrad	759.3	8.0	6.0	90	10	0	—	—
Sarajevo	762.4	8.0	3.0	90	1	0	8.0	dež
Vis	758.4	10.0	5.0	80	5	N ₆	—	—
Split	757.0	14.0	9.0	70	5	NE ₆	—	—
Kumbar	754.3	14.0	12.0	90	10	NE ₆	13.0	dež
Rab	76	21.0	8.0	50	0	ENE ₆	—	—
Dobrovnik	755	12.0	11.0	60	10	N ₆	6.0	dež

Vremenska napoved: Zmanjšanje oblačnosti, hladneje bo.

Splošne pripombe o poteku vremena v Ljubljani od sobote do danes: V soboto je iz noči do 9.10 neprestano rahlo deževalo, nato pa po malom pršlo do 10.10; padlo je 1.4 mm dežja. Ob 13.50 se je oblačnost na jugozapadni strani nekoliko pretrgala, nakar je posijalo sonce. Ob 14.15 se je zopet pooblačilo in tako ostalo do 18.20. Ob tem času se je pričelo polagoma jasnit in je bilo ob 20 že večinoma jasno; tako je ostalo v noč. Najvišja toplota zraka je znašala 9.2°C. Včeraj je bilo do 7.10 oblačno in megleno. Ob 17.15 se je megla zgostila in je bila zelo gosta do 10, od tega časa dalje pa je bilo zopet oblačno z redko meglo. Tako je ostalo ves dan, pa tudi zvečer in ponoči. Najnižja toplota zraka je znašala 2.8°C.

Koledar

Danes, ponedeljek, 5. decembra: Saba. Torej, 6. decembra: Miklavž.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva c. 20; mr. Murmayer, Sv. Petra c. 78.

Koncert novosaškega ženskega muzičnega združenja, določen za 9. decembra t. l., je preložen.

Umetnost — mesečnik za umetniško kulturo, Ljubljana. Pravkar je izšla 3. in 4. dvojna številka III. letnika za meseca november in december, ki je v glavnem posvečena pomembnemu slovenskemu kiparju Francetu Goršetu. Iz opombe uredništva izvem, da je v tisku obširna monografija o Goršetovem umetniškem delu, ki bo vsebovala čez 60 podob z uvodom dr. Rajka Ložarja, ki je tudi v »Umetnosti« napisal kratko biografijo o Goršetu. O razstavi umetniške skupine G. A. Kos-Maleš-Gorše, ki je bila v oktobru v Belgradu, piše srbski kipar prof. Streten Stojanovič, Miha Maleš pa je prispeval zanimivo poročilo o dveh ljudskih umetnikih podobarju Ivanu Klemenu in kiparju Francu Ropretu. Nadalje je objavljena spomenica pripravljalnega odbora za ustanovitev Akademije upodablajočih umetnosti v Ljubljani, poročila inž. H. Husa o osnutkih za kraljev spomenik v Ljubljani, revijo zaključujejo navadna pestrta poročila iz umetniškega sveta. Revija krasi nad 40 izbranih podob, na čelu dvobarvni lesorez Franja Goloba, zatem 20 del Goršeta, slike iz razstave G. A. Kosa, Maleša in Goršeta iz Belgrade itd. Revija se narača v Ljubljani, Pod turnom 5 in stane letno 80 din, na umetniškem papirju 110 din.

Sadarska podružnica — Siška. Katere sadne vrste bi bile priporočljive za naše vrtove, nam bo pojasnjeval na podlagi izkušenj g. Brecljnik Ivan v torek 6. decembra ob pol 8 zvečer v ljudski šoli na Gasilski cesti.

Najprejši Miklavžev večer za otroke in odrasle bo v frančiškanski dvorani danes, v ponedeljek, ob 7 zvečer v režiji Milana Skrbina. Rezervirajte si vstopnice v predprodaji v pisarni »Pax et bonum« v frančiškanski pasaji, kjer oddaste darila in želje za Vaše obdarovance.

Sv. Miklavž misli najprej na revčke. Drugim pridnim otrokom, ki so lahko doma pri mami in ves dan na toplem in imajo vsak dan dosti slaščic, bo Miklavž nosil šele v ponedeljek zvečer in ponoči, da bo dobre otroke razveselil prav za svoj god v torek jutraj. Tudi otroci, ki so brez staršev in brez toplega doma, kjer se navadno premalo kuha za vse pri hiši, vsak dan molijo k sv. Miklavžu in še težje pričakujejo njegovih daril. Takih otrok je polno po mestnih otroških dnevnih zavetiščih, kjer dobivajo tudi hrano. Snoči pod večer, ko so se otroci v zavetiščih že pripravljali na odhod domu, je pa pridvil pred zavetišče svetli mestni avtomobil in iz njega je izstopil častiljivi Miklavž z angelci in grozanskimi parklji. Lepo je pohvalil pridne otroke in napravil strogo pridigo porednežem, toda sveti prijatelj otrok ima tako dobro srec, da je obdaroval prav vse otroke s sadjem in slaščicami, zakaj poredni so trdno obljubili, da se bodo gotovo poprijeli. Tako je Miklavž s svojim spremstvom obiskal mestna otroška dnevna zavetišča pri svetem Florijanu, v Sp. Siški, v bežigradski šoli, na Taboru ter v ljudski šoli v Mostah ter pokazal, kako zelo so mu pri srcu revni otroci, s tem je pa tudi opomnil druge Miklavže in bogato obdarovane otroke, naj se na dan sv. Miklavža spomnijo revčkov.

Ljubljansko gledališče

Drama. — Začetek ob 20.

Ponedeljek, 5. decembra ob 16: Nastop sv. Miklaža in njegovega spremstva. Izven. Gled. znižane cene od 14 din navzdol.

Torek, 6. decembra: Zaprt.

Sreda, 7. decembra: »Labod«. Red B.

Opera. — Začetek ob 20.

Ponedeljek, 5. decembra: Zaprt.

Mussolini in češkoslovaška kriza

Neznane podrobnosti, ki so zelo velikega zgodovinskega pomena

Ob priliki zasedanja fašistične zbornice je imel italijanski zunanji minister grof Ciano pred nekaj dnevi dolg govor, v katerem je povedal vzroke, ki so dovedli do češkoslovaške krize in okrnitve češkoslovaške države. Navedel je dosedaj še neznane podrobnosti, ki so zelo velikega zgodovinskega pomena in ki prikazujejo delavnost ministrskega predsednika Mussolinija v tej krizi. Grof Ciano je začel svoj govor z izjavo, da je že 18. decembra 1937, ko mu je tedanji češkoslovaški poslanik v Rimu dr. Chvalkovski postavil vprašanje o stališču Italije do morebitnega češkoslovaško-nemškega spora, izjavil, da usoda Češkoslovaške Italijo zanima v zvezi z odnosi Češkoslovaške do Nemčije, Poljske in Madžarske, s katerimi je Italija v čvrstih prijateljskih zvezah. Svetoval je Češkoslovaški, da doseže hitro in popolnoma svobodno sporazum z Berlinom, Budimpešto in Varšavo, in sicer prej, predno bi bila prisiljena k temu po neizprosnih dogodkih. Poleg tega je Ciano dejal dr. Chvalkovskemu, da bi bilo zelo pogrešno, zapirati oči pred stvarnostjo in se naprej misliti na možnost prijateljstva z državami, ki so po zemljepisni legi zelo oddaljene. Pomena teh izjav dr. Chvalkovski ni izgubil izpred oči. Poudaril je, da je postajalo čedalje bolj jasno, da mora Češkoslovaška služiti kot zvezni člen med Nemčijo in Madžarsko.

Sklenitev češkoslovaškega sovjetskega pakta - začetek krize

Minister Ciano je potem poudaril, da se je sklenitvi češkoslovaško-sovjetskega pakta spomladi leta 1935 pravzaprav začela kriza. Priključitev Avstrije k Nemčiji meseca marca 1938 je tudi razbila sistem, na katerem je bila zgrajena češkoslovaška država, in na katerem se je vzdrževala. Tako se je spomladi leta 1938 začelo češkoslovaško vprašanje, prav tedaj, ko je Henlein v Karlovih Varih povedal zahteve sudetskimi Nemcem. Ciano je za tem poudaril nerazumevanje, ki ga je kazala praška vlada nasproti zahtevam Henleina, čeprav bi bila razdelitev CSR v okrožja po švicarskem vzgledu sudetske Nemce vsaj za nekaj časa zadovoljila. Ciano je omenjal krvave spopade v Čehu, razširjanje lažnih vesti o mobilizaciji Nemčije in vznemirjenje v Evropi, glasove o francoski mobilizaciji. Ciano je dalje omenil, da so bile italijanske napovedi manj črnogledne in da je ključ miru še vedno bil v rokah Prage. Dejal je, da tedaj Nemčija ni pomnožila svojega vojaštva in tudi ni poslala nikakih oddelkov na češkoslovaško mejo. Sudetsko vprašanje je postajalo čedalje bolj rešljivo po diplomatski poti. Pogajanja, ki so trajala več mesecev, kakor tudi poskus lorda Runcimana, ki ga je poslal na Češko Chamberlain, ni uspel. Mussolini je 20. avgusta napovedal, da je

zaostretil krizo neizbežna ter je dal Ciano nalog, da stopi v stik z nemško vlado in zahteva nekaj pojasnil, kajti Mussolini je že tedaj nameraval izdati strožje varnostne ukrepe na italijanskih mejah. 30. avgusta je ustavil križarjenje sedme pomorske divizije, ki je bila namenjena okoli sveta.

Nastop Italije

Ciano je dalje podal sliko čedalje večje napetosti v Evropi. Prvo pobudo za njeno rešitev je dal Chamberlain s tem, da je sam odpotoval v Nemčijo. Praška vlada pa se ni dala pomiriti in je položaj še bolj zaostrela. V tem trenutku je Mussolini končno določil bodoče stališče Italije in dal nalog grofu Ciano, da o tem obvesti vlado v Berlinu. Če se spor med Nemčijo in Češkoslovaško omeji samo na nju, bo ostala Italija nevtralna, če pa se ta spor posploši, tedaj pa se bo Italija sama smatrala za ogroženo in bo stopila na stran Nemčije.

Položaj se je vedno bolj slabšal zaradi neuspešnih razgovorov Chamberlaina in Hitlerja v Godesbergu. Med tem časom je Ciano tujim diplomatskim zastopnikom, ki so ga obiskali v palači Ghiggi, povedal stališče Italije. V nedeljo, 25. septembra je prispel posebni odposlanec Hitlerja z letalom v Rim ter prinesel Mussoliniju obširna zaupna obveščila.

Italijanska mobilizacija v številkah

V ponedeljek, 26. septembra je Hitler sklenil postaviti ultimatum Pragi. Ta sklep je bil tajen, vendar je grof Ciano o njem še isti večer obvestil italijanske veleposlanik v Berlinu ter je Ciano ta sklep sporočil Mussoliniju pri sprejemih na postaji v Rimu, ko se je vrnil iz Verone. Duce je sprjel te važne informacije zelo mirno, ter je sklenil, da se prihodnji dan izvede mobilizacija.

Italijanska mobilizacija se je začela pod nadzorstvom duceja 27. septembra. Vojska je izdala sledeče ukrepe: 1. pripravljenost obmejnih čet na zahodni meji; 2. mobilizacijo protiletalske obrambe v Piemontu, Liguriji in na obali Tirskega morja; 3. vpoklic alpskih čet pod zastavo, da se okrepi pas v Cuneu, Turinu in Trentu; 4. vpoklic vojaških sil turinskega in aleksandrijskega armad. zbora; 5. vpoklic vojaštva iz pokrajine ob reki Po, da bi dosegli jakost tri četrtine popolne vojne pripravljenosti; 6. okrepitev posadk na Panteleriji, v Egejskem morju in na Elbi; 7. vpoklic, odhod 20. in 21. armadnega zbora v Libijo; 8. vpoklic obveznikov za okrepitev sicilijanske in sardinske vojske.

Zaradi teh ukrepov, po katerih je bilo vpoklicanih pod orožje 300.000 ljudi, se je vojska sila povečala v nekaj urah od 250.000 na 550.000 vojakov. V odločilnem trenutku bi organizacija splošne mobilizacije poslovala z isto dovršenostjo in z enako mirnostjo. Letalska mobilizacija je obsegala

štiri letalske eskadre. Pripravljene so bile vse pomorske enote, kakor tudi tisti rušilci, ki so sicer v rezervi.

Izvršene so bile tudi potrebne razmestitve radi varstva najoddaljenejših krajev v državi.

Zjutraj 28. septembra je bilo pripravljenih 22 linijskih ladij in križark, 114 torpedovk in rušilcev, 81 podmornic in 337 bojnih čolnov in drugih manjših edinic. Na tem brodogradu je bilo vsega skupaj 5123 častnikov in 84.731 podčastnikov in mornarjev. Številke same dosti povedo in jih ni treba še razlagati. Mobilizacija je potekala v redu in v popolnem miru, tako da niti najbolj skrbni opazovalci niso mogli vedeti, v kakšnem obsegu je izvedena. V času največje nevarnosti je italijanski vojaški mehanizem pokazal svojo veliko moč tudi v duhovnem oziru.

Po omenjenih ukrepih mobilizacije je Mussolini smatral za potrebno, da na čim bolj jasen način uredi vojaški sporazum z Nemčijo.

Sestanek v Monakovem

Z ozirom na to je bil za 29. septembra določen sestanek v Monakovem, na katerem bi sodelovala tudi Ribbentrop in Ciano. V spremstvu v Ribbentropa bi bil general v. Keitel, šef nemškega glavnega generalnega štaba, v Cianojem pa generala Pariani in Vale. Dne 27. septembra so začele vse države z vojaškimi pripravi, ker je kazalo, da noben nadaljnji diplomatski poskus ne bo prinesel koristi. Ob desetih dne 28. septembra, t. j. štiri ure pred potekom nemškega ultimata, je lord Perth sporočil grofu Ciano, da Chamberlain prosi Mussolinija, naj posreduje pri Hitlerju za rešitev miru. Takoj zatem je Mussolini telefoniral veleposlaniku Attolico in mu sporočil: »Pojdite takoj k Hitlerju, mu obljubite, da bom jaz v vsakem primeru na njegovi strani ter recite, da mu svetujem, naj za 24 ur odloži začetek vojaških operacij.« Ta telefonski razgovor je prihranil človeštvu žalostno preizkušnjo. Hitler je pritril Mussolinijev predlog, dočim bi bil gotovo zavrnil podobne nasvete, če bi mu jih dal kdo drugi. Ko je lord Perth povedal v Rimu Chamberlainov predlog o sestanku štirih, je Mussolini po svojem veleposlaniku poslal Hitlerju tole sporočilo: »1. Zahvaljujem se fuderju, da je sprejel moj poziv, naj v 24 urah ustavi mobilizacijo; 2. Znano mi je besedilo pisma, ki ga je Chamberlain z današnjim datumom 28. oktobra poslal Hitlerju; 3. To pismo vsebuje predloge, ki jih smatram za sprejemljive, to je, da se Chamberlain vrne ponovno v Berlin, da se najkasneje v 7 dneh reši češkoslovaško vprašanje, če želi Hitler tudi ob sodelovanju Francozov in Italijanov. Italija — to se razume — je pripravljena sodelovati.«

Ob 15 je veleposlanik Attolico sporočil telefonično, da je Hitler sprejel, toda samo pod pogojem, da Mussolini osebno prisostvuje konferenci, kajti njegovo sodelovanje predstavlja edino jamstvo za uspeh te konference. Mussoliniju je prepričano, da si izbere kraj za konferenco, in sicer München ali Frankfurt.

Mussolini se je odločil za München. Ob 18 je duce odšel na konferenco, ki je bila določena za drugi dan ob 11. Po srečanju v Kufsteinu sta imela Hitler in Mussolini v posebnem vlaknu nemškega kanclerja dolg razgovor političnega in vojaškega značaja. Sporazumela sta se glede potrebe, da pride do neposrednih zaključkov in da se konferenca ne sme razbliniti v govore.

Duce je bil tisti, ki je prinesel osnutek

Grof Ciano je dejal, da je bil duce tisti, ki je prinesel osnutek, ki je bil sprejet kot končna rešitev. Mussolini je bil tudi tisti, ki je načel vprašanje poljskih in madžarskih manjšin ter predlagal komisijo, ki se je pozneje izkazala za zelo koristno. Edino Nemčija in Italija eta bili sposobni, da izročeta končno sodbo, s katero je bil ta spor stavljen iz dnevnega reda. Tako sta ti dve državi storili na Dunaju v vsej elegi. In pri nadaljnjih dogodkih v Podkarpatski Ukrajini je prav tako vladala popolna sloga med njima in to kljub lažnim vestem. Italija in Nemčija, ki sta neposredno zainteresirani, tudi soglašala v tem, da se ni treba vračati k razpravam o kaki novi češkoslovaško-madžarski meji, ki je že za trajno določena.

Čas je zlato. Gospa Pridiprav je izredno iznajdljiva ženska. Njenemu možu se res ni treba nad njo pritoževati. Takole je pripovedoval nekoč:

»Dopolodne dela moja žena v uradu. Popoldne prodaja vstopnice za kinopredstave, ponoči pa igra klavir v baru.«

»Kdaj pa potem spi?«
»Čez pol dne v neki izložbi kot reklama za nočne srajce.«

Predsednik angleške vlade Chamberlain in njegova soproga na obisku v Parizu.

Kanadske petorčke so operirali

Še enkrat kanadske petorčice. Zadnjič smo povedali, da jih bo prihodnjo pomlad doletela najbrž ta čast, da jih bosta obiskala angleški kralj in kraljica. Danes pa nekaj, kar zanje ni bilo tako razveseljivo. Po navstvih in prigovarjanju prvega zdravnika in otroški bolnišnici v Torontu so zadnjič kanadske petorčice operirali. Odstranili so jim mandelje. V zadnjih dveh letih je ta zdravnik opazil, da je petorčke večkrat napadla mrzlica in da so vzrok temu v neki meri tudi mandelji. Vendar pa je z operacijo bilo po njegovem mnenju treba toliko časa počakati, dokler petorke ne postanejo nekoliko bolj krepke. Ta čas je pa zdaj, ko se je vsaka teh petorčic v zadnjem letu zredila za šest kilogramov, prišel. Za to operacijo so pripravili posebno sobo, kjer ni bil še nihče operiran. Tudi s tem so hoteli poudariti, da so te petorčice res nekaj nenavadnega, nekaj boljšega kot drugi otroci. No, saj morajo tudi biti, če bo prišel k njim na obisk celo kralj iz Evrope.

Radio

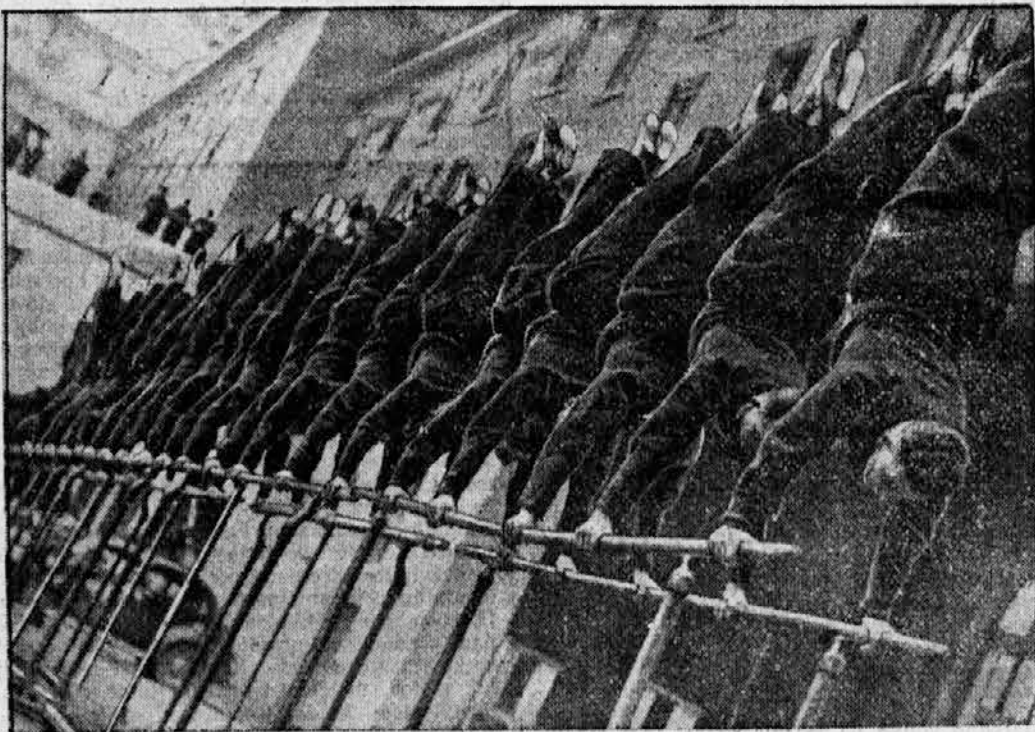
Programi Radio Ljubljana

Ponedeljek, 5. decembra: 12 Ruske pesmi (plošče) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.20 Opoldanski koncert Radijskega orkestra — 14 Napovedi — 18 Prihod sv. Miklavža in ugovor za otroke — 20 Miklavžev pisni večer. Sodelujejo: ga. Pavla Lovsetova, koncertna pevka, z otroškimi pesmimi (pri klavirju g. prof. M. Lipovšek) in Radijski orkester z otroškimi skladbami. Vmesno besedilo napisala gđ. Maša Slavčeva, recitira ga. Mila Saričeva, obe članici Nar. gled. v Ljubljani — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Miklavževanje za odrasle poslušalke in poslušalce.

Torek, 6. decembra: 11 Soliska ura: Miklavžev dan. Igra in recitacije (Brezp. učit. abiturienti) — 12 Miklavžev koš (plošče) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.20 Sramel »Skrijank« (koncert Radijskega orkestra) — 13.40 Psihološki problem malega naroda (univ. prof. g. dr. F. Veber) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura — 19.50 Vesela kronika — 20 Koncert na harmoniki (g. Stante Milan) — 20.45 Potovanje po Daljnem Vzhodu (koncert Radijskega orkestra) — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Prenos pesne glasbe iz restavracije »Emona«.

Drugi programi

Ponedeljek, 5. decembra: Beograd: 20.00 Narodne pesmi, 20.30 Cvečev koncert, 23.10 Tamburice, 23.45 Cel. 22.20 Plesna glasba — Zagreb: 20. Prensos, 22.20 Plesna glasba — Sofija: 19 Schubertov ciklus — Varšava: 19.30 Ork. koncert — Trst-Milan: 17.15 Plesna glasba, 21. Dueti, 21.50 Deskriptivna glasba — Rim-Bari: 21. Sidneyeva opereta »Gejša« — Dunaj: 20.10 Mladinski koncert, 21. Igra, 22.30 Plesna glasba — Hamburg: 20.10 Simf. koncert — Lipsko: 20.10 Simfon. koncert — Köln: 20.10 Sopran in orkester — Frankfurt: 19.30 »Metuljeve sanje«, kitajska opera iz 17. stol. — Stuttgart: 20.15 Koncert lahke glasbe — Bern-Münster: 19.40 Zbor, 20.45 Ork. koncert — Strasbourg: 20.30 Váleki, 21.15 Gounodov balet »Faust«.

Vrli pariški gasilci pri svojih orodnih vajah. Ali naši gasilci premorete kaj takšnega?

Hervey Allen:

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

»Čez nekaj dni bo umrl.« je rekel Ferdinando, »ta hudič je odšel z njim vred. To je le še dihanje trupla.«

Brat Francois ni mogel najti na telesu človeka nobene rane. Jokal je zaradi razburjenja in sočutja. Ferdinando ga je gledal s prezirom. Skupaj sta prenesla starega vojščaka v kočico.

»Ne boš tukaj okrog o tem ničesar pripovedoval, kaj ne?« je rekel oklevaje svečenik. »Ljudje tega ne bi razumeli.«

»Prekletu dobro bi razumeli,« je rekel Ferdinando. Stal je in opazoval, kako se je mučil brat Francois z nesrečnikom. »Vse to nima nobenega smisla,« je pristavil. Za trenutek je obstal, nato pa skomiznil z rameni.

»Lahko noč, oče,« je rekel prezirljivo in odšel.

Na poti po grški navzgor mu je udaril dež v obraz. Kakšno sijajno zgodbo bo lahko Neleti povedal pri večerji! Nobenega dvoma ni: Mnombibis je zmagal! Čutil je večji prezir do brata Francoisa kakor sploh kdaj. V to okolico ni spadal noben svečenik.

Preko soparnega gozda in plantaž se je tedaj vsul gost dež, a od daleč se je med njim mešalo bobneče grmenje. Ferdinando je bil premočen, ko je prišel domov. Moral se je pokrepčati z vročo vodo in rumom. Neleta ga je spravila v posteljo. Bila je zelo zaskebljena. Antonio bi se bil moral že davno vrniti. Potegnula je malo podobico iz rjuhe in si jo ogledovala. Pozabila je bila, da je njena omara stala vse popoldne na soncu. Na njeno presenečenje se je bila voščena podoba napol razlezla. V nočni srajci je stekla v predurju. Nič ni kazalo na to, da bi se Antoniev čoln vrnil.

Na zapadu nad Atlantikom je švignil blisk preko oblakov, ki so se globoko poveznili nad obrežne gozdove in zlivali dež. Neleta se je tresla ter šla spet nazaj v sobo.

Štiri in štirideseto poglavje.

Trda kovina se razkrajala.

Naliv, ki je Ferdinando premočil do kože, je zalotil Antonia na reki, na pol poti do Gallegovine. Vse predolgo se je bil zamudil na obalnih čerch.

Toda zadnje jutro je bilo tako jasno in z zlatom barvano kakor

vsak pred njim, a deževna doba se je ponavadi najavila z oblačnimi dnevi ali z drobno točo.

Tokrat je prišlo drugače. Mogočni, globoko povezani oblak, ki je prinesel glavni naliv, se je enostavno sredi dneva prikazal na obzorju ter se vlekel nad nje, a bliski so udarjali skozi črno steno. Grom je bobnel in odmeval na stotine milj daleč vzdolž obale. Njegovo zadržano bobnenje je bil prvi opomin. Nato je pridrvel oblak z visokimi in naraščajočimi grebeni, ki so kazali na neurje, ter odrezal svetlo luč kakor kak zastor. Ljudje so se gibali kakor pri kakem sončnem mrku. Začel je pršiti dež, ki je od ure do ure postajal hladnejši.

Urno so pobrali nekaj svojih silvari, jih znesli v čolniček in jadrno pobegnili pred oblakom po reki navzgor. Pa še vedno premalo hitro. Prvi prelom oblaka in strašanske burje, ki so jih stalno spremljale, so jih prehiteli proti večeru deset milj pod Gallegovino na Rio Pongo.

Bilo je temno kakor v sodu katrana. Gozd je rohnol, sikal in se lomil. Sapa je lahni čolniček kar dvigala nad vodo ter metala nanj odlomljene veje in listje. Ko je padla noč, so se mogli nekoliko razgledati le pri svetlobi bliska. Oseka je nastopila prej, preden so prišli do Mongo Toma. Bilo je skoraj nemogoče premakniti čoln iz mesta proti razburkani reki. Poskušati so mogli le to, kje bi se dalo pristati. Tam bi počakali trenutka, da bi voda spet narasla. Če so vrgli sidro ali pa se prepustili valovom, jim je grozila nevarnost vejeja iz pragozda, ki je v vedno večjih kopah drvele iz teme proti njim.

Tudi pristati ni bilo tako lahko, kakor bi si mislili. Krotkih korit Rio Ponga iz suhe dobe ni bilo moči več spoznati. Valujoča in bobneča reka, ki so jo osvetljevali bliski, se je valila proti njim kakor umazani trak iz teme. Reka je svoje nižje ležeče obrežne ploščadi že poplavlila. Če bi čoln izdelal ob kak drevesni štor ali ob kako korenino, bi se prav lahko razklat. Veslali so oprezo ob robu gozda, v katerega je valovje zmerom nasilnejše drlo, ter iskali kako malo obrežno vzpetino. Pa niso našli nobene. Končno jih je potegnil val nekoliko navzgor, a blisk je tik pred njimi razsvetlil precej razsežno peščeno ploščad, katere vršiček je še mohlil iz vode.

Veslali so v zavetje ob ploščadi in obsvetljevali izpodjedeni obronek s svojo svetilko. Prostrana luknja pod gostim grmovjem korenin ter strašanski smrad po mrhovini sta izzvala iz ust nekega Krusa svarilen krik. Toda bilo je prekasno. Antonio je videl odsev svetilke v dveh rumenih otech pod koreninami, a takoj nato je bila pošast že tu.

Krokodil, ki ga je kdo splalil iz njegovega smrdljivega gnezda, dela hitro. Poskušal se je splaziti v čoln. Eden izmed Krusov ga je sunil s sulico v gobec. Žival se je umaknila. Toda čoln je bil

do polovice napolnjen z vodo, svetilka pa je ugasnila. Nato se je pojavil rep zveri ter zadal čolniku udarec, da se je kar zatresel.

»Veslajte!« je zakričal Antonio.

K reski so Krusi držali svoja vesla še zmerom krepko. Zadnji udarec je vrgel čoln gori na peščeno ploščad. Splazili so se ven čez korenine ter obstali sredi valovitega toka na nečem ravnem in suhem. Antonio je poklical vse po imenu. Vsi so bili v bližini in vsi zdravi.

Spodaj pod obronkom je bilo slišati pljuskanje in škrcetanje. »O mati,« je kriknil Juan, »za nami prihaja!« Nov blisk je osvetlil drznege plazilca, ki se je preko ravne ploščadi namerjal prav proti njim. Ob blisku se je videlo ražeče krokodilovo smejanje, svetleča se krivina zgornje čeljusti ter smešno racanje pokvečenih tac, tako kakor bi se pošast plazila že od večnosti proti njim.

Antonio se je še meglilo pred očmi od slepega prizora, ko je že sedel visoko med vejicem drevesa. Kar sam od sebe se je bil povzpel. Spodaj je žival z repom udarjala na vse strani. Drevo se je kar obetno majalo. Čutil je to s svojimi prsti, ki so se krčevito oprijemali veje.

Antonio in Juan sta si delila isto drevo z neko opico. Kihala je in se kregala nanju, dokler je ni prisilil do molka nenehno ljčji dež, ki je izmenoma v redkejših curkih, včasih pa kakor iz oblakov tolkel na reko. Ko je neurje za hipce ponehalo, so čuli šklepetanje zob, ki so se z njihovimi vred združili v zbor. Ure so tako potekle, a dež je kot brezumen lil po njih.

Nato je priplul nek čoln po reki navzdol. Nekdo je udaril na gong. Krik se je izvil iz njihovih prsi kot vrečanje duš v vica, toda požrl ga je besneči vihar. Ko je pojenjal, je bil čoln že daleč mimo ter je drvel po toku navzdol.

Zdelo se je, da jutra ne bo nikdar. Antonio ni mogel razumeti, da je še pred nekaj urami bil ves vroč in srečen kakor v sanjah na sončnem obrežju. Kako ga je neki mogla noč tako osliniti? Privezal se je krepko s svojim jermenom na vejo.

Veter je proti jutru odjenjal, dež pa prenehal. Končno je pokukala luč skozi obokano streho temnih oblakov, ki se je bočila tik nad vršički drevesa. Sedaj se je začelo novo trpljenje. Čim je veter ponehal, so jih začele napadati neštivilne strupene mušice ter moskiti. Indijski bog s petdesetimi rokami se jih ne bi mogel otepti. Tako so jih izgrizle, da so skoraj znoreli. Moskiti so čepeli na njih kakor satje ter jim pili kri.

Sedaj so žele mogli videti, kje so. Bila je ploščata ravan, dolga kakih sto jardov, a dvajset široka. Strlela je v ostri konici proti reki navzgor ter se dvigala le nekaj stopal nad vodo. Bila je središče in zbirališče škorpionov in letoviteh za krokodile. Kako so sploh mogli pristati in priti do dreves, to je bila uganka.